KIS FELFEDEZŐK KLUB • ÓVODAPEDAGÓGUSOKNAK

Téli időjárás

12 oldalas ingyenes minta

Játékok és mesék 3–7 évesekkel, vegyes csoportban is

Saját mese • mozgásos játékok • képes segédletek
Válogatás a komplex óvodai tervezetből

www.kisfelfedezokklub.hu

Játékra kész mintacsomag

12 oldal • önállóan használható válogatás • pedagógusi vezetéssel

Amit rögtön kipróbálhattok

Időjárásbemondó játék, a mai ég megfestése, jégolvadás megfigyelése, sorrendezés, nyomkeresés, mozgáskaland és saját mese vár benneteket. A végén hat képkártyát, heti megfigyelőlapot és hat beszélgetős helyzetkártyát találsz.

A játékok a megfigyelést, szókincset, következtetést, mozgást és együttműködést támogatják. A szöveges oldalakat a felnőtt használja; a gyermekeknek nem kell olvasniuk.

Így válassz a játékokból

Kezdj azzal, ami aznap valóban megfigyelhető. Egy rövid játék és egy későbbi visszatérés is elegendő lehet. A napnevek az eredeti témahét elhelyezését jelzik; a mintában szabadon választhatsz sorrendet.

Kisebbeknek két lehetőség, rövidebb utasítás és több közös cselekvés segítsen. A nagyobbak indokolhatnak vagy új próbát javasolhatnak. Hó nélkül is lehet időjárást figyelni, nyomot készíteni és jéggel vizsgálódni.

A képes mellékletek használata

A képkártyákat a szaggatott vonal mentén vágd ki. Memória- vagy párosító játékhoz az oldalt kétszer nyomtasd. Egyszerre több időjárásjel is igaz lehet. A jég a talaj vagy tárgy állapotát jelöli; önmagában nem mutatja, hogy havazik.

A naplóba a gyermek rajzolhat, a felnőtt lejegyezhet. A helyzetkártyák szövegét olvasd fel, majd beszéljétek meg vagy játsszátok el a választ. A megoldás nem feltétlenül egyetlen mondat.

Hasznos pedagógusi kapaszkodók

Napos időben is lehet hideg; a hóval borított pad nem jelenti, hogy éppen havazik. A jég mellett megjelenő víz az olvadás jele. A nedves járdának több lehetséges oka lehet. Ködben biztonságos helyről figyelünk.

A mintát a 28 oldalas Téli időjárás tervezetből válogattuk. A vizsgálatokat felnőtt kísérje, a megfigyelési jeget és havat ne kóstoljátok. A cél az örömteli tapasztalatszerzés, nem a helyes válaszok kikérdezése.

Hétfői műhelyek

Nyelv • szabad játék • alkotás • rövid udvari visszatérés

Időjárásbemondó állomás

Eszköz: üres képkeret vagy kartonkeret, képkártyák, játék mikrofon. Két gyermek dolgozik együtt: egyik megmutatja a választott jelet, másik elmondja a hírt. Kezdőmondat: „Az ablakból azt látjuk, hogy…” A hallgatók egy tisztázó kérdést tehetnek fel.

Könnyítés: egyetlen kártya és felnőtti mondatminta. Bővítés: délelőtti és délutáni jelentés összehasonlítása. Ha a szerepjáték fantáziavilágba fordul, nevezd meg: „Ez most meseidőjárás.” A valódi naplóba csak megfigyelés kerüljön.

A mai ég színei

Eszköz: fehér papír, kevés kék, szürke és sárga festék, szivacs vagy vastag ecset. A gyermek előbb kitekint, majd kiválasztja a számára fontos színeket. Kérdés: „Hol láttál világosabb részt? Melyik színt szeretnéd keverni?” Nem szükséges egész papírt befesteni.

Aki nem szeret festeni, papírdarabokból rendezhet égképet. A kész munkákat címkézd gyermekmondattal, például: „Erre sötétebb felhő jött.” Ne készíts elő mindenki számára azonos kitöltendő mintát.

Mi változott az udvaron?

Két rövid megfigyelés között teljen el egy természetes napirendi szakasz. Válasszatok három állandó pontot: fa, járda, égdarab. A második látogatásnál ugyanonnan nézzétek meg őket. A gyerekek ujjukkal vagy képpel jelezhetik: ugyanolyan / megváltozott / nem tudom.

Többletkihívás: egy gyermek társának mutassa meg a különbség bizonyítékát. Ne várj feltétlenül változást; annak észrevétele is eredmény, ha most nem látható lényeges eltérés.

Átvezetés és pedagógusi jegyzet

Rendrakáskor minden megfigyelőeszköznek saját helye legyen. Egy gyermek hozza a kosarat, másik a lapot, harmadik a képeket. Ezzel a közös felelősség is gyakorolható, verseny nélkül.

A nap végén írj le egy szó szerinti gyermekmondatot és egy következő kérdést. Példa: „A felhő fázik.” Következő lépés: képek és valódi megfigyelés segítségével beszélgetés arról, hogy a látható jelenség és az emberi érzés különbözhet. A fantáziát fogadd el, a megfigyelést nevezd meg pontosan.

Kedd: Mi történik a jéggel?

Központi kezdeményezés • 20–25 perc, későbbi visszatéréssel

Cél és előkészítés | 0–4 perc

Cél: az olvadás észrevétele, egyszerű előtte-utána összehasonlítás. Eszköz: két közel azonos jégkocka, két azonos tálka, nagy tálca, papírcímkék, megfigyelőrajz. Az egyik tálka szobahőmérsékletű, a másik előhűtött, biztonságosan elérhető helyre kerülhet. Ne használj forró vizet, radiátort vagy üvegedényt.

Kérdés: „Mit látsz most a tálban? Mire számítasz később?” Minden tippet ugyanazzal a figyelemmel fogadj; a jóslat nem vizsga.

Megfigyelés | 4–12 perc

Tegyétek a jeget a tálkákba, és rajzzal jelöljétek a kezdeti állapotot. A gyermekek nézzék meg közelről, majd később ugyanonnan újra. Kérdések: „Látsz vizet a jég mellett? Nagyobb vagy kisebb lett a darab? Melyik változott előbb?”

Ha a helyek hőmérséklete nem tér el eléggé, lehet, hogy nem láttok különbséget. Ilyenkor ezt rögzítsétek. Csak az olvadás tényét állapítsátok meg; ne erőltesd az előre elvárt sorrendet.

Közös megfogalmazás | 12–20 perc

Pedagógusi összegzés: „A jég szilárd víz. Itt a melegebb környezetben lassan folyékony vízzé alakul: olvad.” A kézben tartás nem szükséges; tálkán keresztül is jól megfigyelhető. A jég nem tűnik el nyomtalanul, a tálban víz marad.

A belépő szinten elég a víz megmutatása. Biztosodó szinten két rajz sorrendezése következik. Továbbgondoló szinten a gyermek mondja el, milyen azonos feltételekre kellene figyelni egy új összehasonlításnál.

Lezárás és holnapi kérdés

Készítsetek elő tiszta vizet jégkockatartóban; a felnőtt tegye fagyasztóba. Másnap nézzétek meg, mi történt. Az udvari víz csak akkor fagy meg, ha a körülmények megfelelőek, ezért ez ne legyen biztosra ígért eredmény.

Megfigyelés: visszatér-e a gyermek az eredeti tippjéhez? Elfogadja-e, ha más történt? A vizsgálat végén töröljétek fel a nedvességet, majd mossatok kezet. A megfigyelési jeget és vizet nem kóstoljuk meg.

Keddi kutatóműhely

Változáskövetés • sorrendiség • együttműködés

Előtte és utána

A pedagógus három egyszerű rajzot készít a csoport szeme előtt: jégkocka; kisebb jég vízzel; víz a tálban. Keverd össze a lapokat. A gyermekek a saját megfigyelés alapján rendezzék sorba, majd mutassák meg, melyik állapotot látják most.

Kisebbeknek két állapot elég. Nagyobbak mondják el: „Először…, később…”. Ha maradt még jég, ne nevezzétek késznek az olvadást. A sorrend a mostani vizsgálatot írja le, nem minden lehetséges vízváltozást.

A jégkutatók szerepjátéka

Szerepek: megfigyelő, rajzoló, eszközfelelős, hírvivő. A rajzoló nem csak részletes rajzot készíthet: egy kék folt vagy rövid vonal is lehet megállapodás szerinti jel. A hírvivő a következő csoportnak elmond egy észrevételt.

A felnőtt csak az első kört modellezi, utána háttérbe lép. A jégkutató állomás akkor működik önállóbban, ha egyszerre kevés eszköz van kint, és az elvárt visszarendezést egy bemutatás előzi meg.

Mi történik a becsomagolt jéggel?

Két azonos jeget külön zárható zacskóba tesz a felnőtt; az egyiket száraz textilbe csomagolja, a másikat nem. Azonos helyen figyelitek őket. A zacskók végig tálcán, felnőtti felügyelettel maradnak, nem kerülnek a gyermek fejére vagy szájához.

A textilbe csomagolt jég gyakran lassabban olvad, mert a textil lassítja a hő átadását. Ne úgy fogalmazz, hogy a ruha maga meleget termel. Ezt a vizsgálatot előbb próbáld ki; a megfigyelt eredményt beszéljétek meg.

Kapcsolódó mozgás és nyelv

A gyermek „vízcseppként” szabad helyet keres, jelre „jégszoborrá” áll, majd lassan „olvadva” guggol vagy karját leengedi. Aki nem szeretne guggolni, kézmozdulattal követheti a változást. Ez mozgásos kép, nem a részecskék pontos modellje.

Használható szópárok: szilárd–folyékony; hidegebb–melegebb; előbb–később. Megfigyelési kérdés a pedagógusnak: a gyermek a változás melyik részletét emelte ki, és milyen kérdést tett fel magától?

Szerdai nyomkereső műhely

Tapasztalat • alakítás • képi emlékezet • történetalkotás

Nyomok puha felületen

Eszköz: gyurma vagy puha agyag, játékfigura, nagyobb építőelem, tiszta mintázó eszköz. A gyermek egy tárggyal lenyomatot készít, társa megkeresi, mi hagyhatta. Két tárggyal kezdjetek, majd bővíthető a készlet. A nyomhoz tartozó tárgy ne közvetlenül mellette várjon.

Kérdés: „Melyik rész hasonlít? Hogyan ellenőriznéd?” A gyermek új lenyomattal próbálhatja ki a feltevését. Valódi havas udvaron csak az ismert, biztonságos területen keressetek nyomokat.

Hópelyhek mozgása

Fehér papírdarabokat a felnőtt ejt le különböző magasságból, a gyermekek szemmel követik. Utána saját testükkel mutatnak lassú hullást, fordulást, megérkezést. A papírdarab nem valódi hópehely; a mozgás megfigyeléséhez használjuk.

Ne szórj apró konfettit és ne kérj erős fújást. Nagyobb, könnyen összeszedhető darabokkal dolgozz. Mozgás közben maradjon minden gyermek körül szabad tér. A végén együtt gyűjtsétek kosárba a papírokat.

A tócsától a történetig

Kezdd így: „A kapu mellett reggel egy tócsa volt. Délután…” A gyerekek javasoljanak folytatásokat. Tegyétek külön az elképzelt mesét és az ellenőrizhető ötletet: „Ezt eljátszhatjuk. Ezt pedig holnap megnézhetjük.”

A beszélni kevésbé szerető gyermek képet választhat a folytatáshoz. A nagyobbak két lehetséges befejezést adhatnak. A pedagógus nem csak a tudományosan pontos választ díjazza: külön nevezi meg a jó megfigyelést és az ötletes mesét.

Alkotás és rendrakási rutin

Fehér krétával, kék papíron készüljön téli nyomkép. Választható téma: lábnyom, keréknyom, olvadó folt vagy csapadék. A gyermek mondja meg, mit ábrázol a képe; ne a felnőtt találja ki helyette.

Zárókérdés: „Melyik nyom mesél valamiről, ami korábban történt?” A kész munkákból állítsatok össze nyomozófalat. Minden képhez egy mondat kerüljön a gyermektől. A közös eszközök elmosását, törlését és elpakolását osszátok rövid, elvégezhető feladatokra.

A felhőpostás üres zsákja

Saját mese • élőszavas elmondásra • két rövid részre is bontható

Reggeli levélkeresés

Mira reggel egy apró vászonzsákot talált az óvoda ablakában. A zsákon nem volt felirat, csak egy felhő rajza. Amikor belenézett, semmit sem látott benne.

– Talán elveszett belőle az összes levél – mondta Benő.
– Vagy még meg sem írták őket – felelte Mira.

Az óvónéni az ablakhoz hívta őket. A kertben mozdult egy vékony ág. A járdán sötét folt csillogott. Az ég egyik része világos volt, a másikon lassan vonultak a felhők.

– Mi lenne, ha ma mi írnánk levelet az időjárásról? – kérdezte.

Benő gyorsan felkiáltott:
– Írjuk azt, hogy havazik! Hiszen tél van!

Mira alaposan megnézte az eget.
– Én most nem látok hulló havat. Azt viszont látom, hogy mozog az ág.

Rajzoltak hát egy hajladozó ágat. Aztán egy nedves foltot is. A lap hátára az óvónéni ráírta, amit a gyerekek mondtak: „Ezt ma reggel láttuk.”

A délutáni meglepetés

A polcon közben egy tálkában kis jégdarab pihent. Benő reggel még hegyet rajzolt volna róla, délre viszont alig maradt belőle valami. Körülötte víz csillogott.

– Eltűnt! – kiáltotta.
– Nézd, itt a víz mellette – mutatta Mira.

Készítettek még egy levelet. Az egyik felére a jégdarab került, a másikra a tálkában maradt víz. Ezt is a zsákba tették.

Délután újra az ablakhoz léptek. Az ág most alig mozdult. A járda foltja kisebb lett. Benő elővette a reggeli rajzot.

– Akkor ez a levél rossz? – kérdezte.
– Nem rossz – mondta Mira. – Csak reggeli.

Rajzoltak egy új lapot, és egymás mellé tették a kettőt. A zsák már nem volt üres: tele lett olyan dolgokkal, amelyeket valóban észrevettek.

Másnap egy üres lap várta őket az ablakban. Mira elmosolyodott.
– A felhőpostás megint kíváncsi ránk.

Benő már nem találgatott rögtön. Előbb odalépett az ablakhoz, és figyelmesen kinézett.

A mese feldolgozása

Érzelmi azonosulás • megfigyelés • egymás gondolatainak elfogadása

Mesélés előtti ráhangolás

Mutass egy üres vászonzsákot és két üres lapot. Kérdezd meg: „Mit lehet elküldeni levélben annak, aki nem volt velünk?” A találgatást ne értékeld; utána mondd el a mesét. A zsák tartalmát ne mutasd meg előre képekkel, hogy a gyermek saját belső képet alkothasson.

A mesélés közben csak egy-két természetes ponton állj meg. Kisebbeknek az első rész külön alkalom lehet. Ne szakítsd minden mondat után ellenőrző kérdéssel az élményt.

Kérdések többféle válasszal

Felidézés: „Mit találtak az ablakban? Mit rajzoltak az első levélre?” Következtetés: „Miért gondolta Benő, hogy havazik? Mit tett Mira, mielőtt válaszolt?” Érzelem: „Hogyan érezhette magát Benő, amikor nem ugyanazt látták?”

Önálló gondolat: „Milyen levelet tennél ma a zsákba?” Nem kell minden kérdést feltenni. Válassz a csoport reakciói alapján, és hagyj időt arra is, hogy egymásnak válaszoljanak.

Dramatikus játék

Szerepek: két gyermek, megfigyelő, levélrajzoló, postás. A postásnak el kell mondani, mit ábrázol a rajz, hogy továbbvihesse az üzenetet. Nem szükséges szó szerint elmondani a mesét; a saját udvari élmény is helyet kaphat benne.

A szerepet nem vállaló gyermek készítheti a képeket vagy választhat hangot a jelenethez. A mesejátékban lehet beszélő felhő is; a valódi naplóhoz visszatérve külön jelezd, hogy ott megfigyelést rögzítünk.

Saját mondóka és folytatás

„Ablak mellett megállok,
égre, fára rálátok.
Amit látok, megmutatom,
kis lapomra felrajzolom.”

A sorokat lassú, egyenletes térdütéssel kísérhetitek; a mondókához nincs előírt dallam. Folytatásként a gyermekek készítsenek új levelet a felhőpostásnak. Megfigyelési szempont: elkülönítik-e a tegnapi és a mai tapasztalatot, és mernek-e változtatni az első gondolatukon?

Téli mozgáskaland

Teljes mozgásos javaslat • 20–25 perc • száraz, szabad mozgástérben

Előkészítés és bemelegítés

Eszköz: talajjelek, puha szőnyeg, néhány nagyméretű karika, képkártyák. Ellenőrizd a csúszásmentességet, a távolságokat és a menekülőút szabadon hagyását. A jelzéseket mozgás előtt együtt próbáljátok ki.

3–4 perc bemelegítés: séta „téli erdőben”, vállkörzés, nyújtózás, finom karlengetés. A gyermek a saját tempójában mozog. Aki pihenőt kér, kijelölt nyugodt helyről kapcsolódhat vissza.

Három feladatállomás

Hónyomósvény: talajjeleken haladás, majd egy-egy jel átlépése. Kezdő szinten szélesebb út; továbblépésként változó irány.
Tócsakerülő: karikák között járás; a karikába nem kell beugrani.
Szélkapu: két jel között lassú, majd valamivel gyorsabb haladás, iránytartással.

Egy állomás 3–4 percig tartson. A felnőtt a nehezebb résznél álljon. Egy gyermeknek sem kell versenyeznie vagy társát előznie; rövid útvonalon ismételhetnek.

Jelkövető közös játék

Nap: nyújtózás; szél: karlengetés; hó: lassú leereszkedés; megállásjel: kényelmes mozdulatlanság. Először két, majd három jelből válassz. A mozgásformákat a gyermekekkel is kitalálhatjátok.

A guggolás ülve végzett karmozdulattal helyettesíthető. A tévesztéskor a gyermek megnézheti a társakat és újra próbálhatja. A jelre reagálás, nem az azonnali hibátlanság a cél.

Levezetés és visszajelzés

2–3 perc: lassú séta, kéz és váll ellazítása, csendes „hópehelypihenő”. Ne kérj hosszú légzésvisszatartást. Zárókérdés: „Melyik úton kellett legjobban figyelned?” A válasz lehet rámutatás is.

Megfigyeld: térköz tartása, mozgás lassítása, jelváltás követése, segítségkérés. Jegyezz fel egy konkrét példát, és a következő alkalommal csak egy nehézségi elemet változtass. A valódi jeges felület nem mozgásállomás.

Időjárásképek

Kivágható kártyák • egyszerre több jel is használható • a feliratot a felnőtt olvassa

napsütés

havazás

eső

szél

köd

jég

talaj vagy tárgy állapota

Öt nap időjárásnaplója

Ugyanarról a helyről figyeljetek • a gyermek rajzolhat, a felnőtt lejegyezhet

Nap, dátum	Ég / hulló csapadék	Szél, láthatóság	Talaj / változás	Gyermekmondat
hétfő				
kedd				
szerda				
csütörtök				
péntek				

A megfigyelés időpontját is jegyezd fel. Egy napon több jelenség is megjelenhet. A jég és a hóval borított talaj nem jelenti automatikusan, hogy éppen havazik.

Mit tennél?

Helyzetkártyák • felolvasás, megbeszélés és eljátszás • több jó megoldás is lehet

Napos, de hideg

Süt a nap. A társad azt mondja: akkor már biztosan nem kell meleg ruha. Mit néznétek még meg?

Hó van a padon

A pad fehér, de most semmi nem hullik az égből. Mit mondanál az időjárás-jelentésben?

A jég körül víz van

A tálban kisebb lett a jég, mellette víz csillog. Mit figyeltél meg? Hogyan rajzolnád le?

Nem mozdul a csík

A széljelző most nyugodtan lóg. Mit tudunk biztosan? Mit próbálhatnánk meg később?

Alig látjuk a fát

A távoli fa ködbe vész. Hogyan figyelhetjük meg biztonságosan? Kell-e odamennünk?

Nedves a járda

A járda vizes, de nem esik. Mi történhetett? Honnan tudhatnánk többet?